

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัย ตามลำดับต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็น ของผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 463 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4 คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 66 ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ประสบการณ์ 6-10 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ
2. ปัญหาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ของผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สรุปได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง ปัญหาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.27$) และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ มีปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=3.34$) รองลงมา คือ ด้านบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ($\bar{x}=3.29$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประสานงานเครือข่าย ($\bar{x}=3.26$) เมื่อพิจารณารายข้อ สรุปได้ดังนี้

2.1.1 ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.35$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ จัดอาคาร สถานที่ เหมาะสมในการให้บริการ ($\bar{X}=3.55$) มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ จัดอาคาร สถานที่ให้เป็นแหล่งวิชาการ สื่อ สิ่งพิมพ์ วัสดุ ($\bar{X}=3.50$) รองลงมาคือ นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดอาคาร สถานที่ ($\bar{X}=3.35$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุดคือ จัดอาคาร สถานที่เหมาะสมในการให้บริการและข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการอาคาร สถานที่ ($\bar{X}=3.16$)

2.1.2 ด้านบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.29$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ การประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X}=3.36$) รองลงมา คือการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุด คือ การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงพัฒนาครั้งต่อไป ($\bar{X}=3.20$)

2.1.3 ด้านการประสานงานเครือข่าย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลักษณะการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

1) หน่วยงานที่ประสานงาน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการในชุมชน เช่น อบต. สถานีอนามัย เป็นต้น ($\bar{X}=3.40$) รองลงมา คือ ศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ($\bar{X}=3.35$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุด คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งในและนอกพื้นที่ ($\bar{X}=3.15$)

2) ลักษณะการประสานงาน ภาพรวมอยู่ในระบบปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ การสำรวจข้อมูลและการวางแผน ($\bar{X}=3.39$) รองลงมา คือ การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.36$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.08$)

2.1.4 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.39$) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมความเป็นอยู่ และด้านการส่งเสริมสุขภาพชุมชน ($\bar{X}=3.28$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X}=3.16$)

2.1.5 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27$) เมื่อพิจารณาตามลักษณะการจัดกิจกรรมสรุปได้ ดังนี้

1) การศึกษาพื้นฐานในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ การจัดการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.40$) รองลงมา คือ การจัดการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X}=3.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุด คือ การจัดการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับผู้นำชุมชน ($\bar{X}=3.28$)

2) การศึกษาวิชาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ การจัดการศึกษาด้านหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสำหรับนักศึกษามัธยมปลาย ($\bar{X}=3.36$) รองลงมา คือ การจัดการศึกษาด้านหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสำหรับนักศึกษามัธยมต้น ($\bar{X}=3.19$)

3) การศึกษาตามอัธยาศัย อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ การให้บริการสื่อการสอน ($\bar{X}=3.36$) รองลงมา คือ การจัดการศึกษาทางโทรทัศน์ ($\bar{X}=3.29$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุด คือ การจัดรายการวิทยุ ($\bar{X}=3.23$)

4) กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ การกีฬา ($\bar{X}=3.36$) รองลงมา คือ การเล่นเกมดนตรี ร้องเพลง ($\bar{X}=3.31$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุด คือ กิจกรรมพัฒนาจิตใจ ($\bar{X}=3.03$)

2.2 จำแนกตามประเภทการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.31$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า มีปัญหาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมากที่สุด คือ ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}=3.47$) รองลงมา คือ ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ($\bar{X}=3.31$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา ($\bar{X}=3.23$) เมื่อพิจารณารายด้านตามรายชื่อสรุปได้ดังนี้

2.2.1 ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.47$) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ จัดอาคาร สถานที่ให้เป็นแหล่งวิชาการ สื่อ สิ่งพิมพ์ วัสดุ ($\bar{X}=3.52$) รองลงมา คือ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม ($\bar{X}=3.51$) และข้อที่มีคะแนนระดับปานกลางจำนวน 3 ข้อ คือ จัดอาคารสถานที่ที่เหมาะสมในการให้บริการ ($\bar{X}=3.46$) นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการอาคาร สถานที่ ($\bar{X}=3.45$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการอาคาร สถานที่ ($\bar{X}=3.43$)

2.2.2 ด้านบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ การประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X}=3.35$) รองลงมา คือ การประชุมวางแผนการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.31$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงพัฒนาครั้งต่อไป ($\bar{X}=3.17$)

2.2.3 ด้านด้านการประสานงานเครือข่าย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.29$) เมื่อพิจารณาตามลักษณะการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

1) หน่วยงานที่ประสาน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการในชุมชน เช่น อบต. สถานีอนามัย เป็นต้น ($\bar{X}=3.39$) รองลงมา คือ มีการประสานงานกับศูนย์การศึกษาครอบครัวและระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ($\bar{X}=3.38$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการประสานงานกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งในและนอกพื้นที่ ($\bar{X}=3.13$)

2) ลักษณะการประสานงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสำรวจข้อมูลและการวางแผน ($\bar{X}=3.35$) รองลงมา คือ การสรรหาคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ($\bar{X}=3.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.19$)

2.2.4 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชนพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.31$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.37$) รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X}=3.34$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพชุมชน ($\bar{X}=3.25$)

2.2.5 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27$) เมื่อพิจารณาตามการจัดกิจกรรม สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการศึกษาพื้นฐานในชุมชน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.36$) รองลงมา คือ การจัดการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X}=3.28$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับประชาชนทั่วไป ($\bar{X}=3.20$)

2) ด้านการศึกษาวิชาชีพ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดกิจกรรมด้านหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสำหรับศึกษามัธยมปลาย ($\bar{X}=3.28$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดกิจกรรมด้านหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสำหรับศึกษามัธยมต้น ($\bar{X}=3.23$)

3) ด้านการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการสื่อการสอน ($\bar{X}=3.32$) รองลงมา คือ การจัดรายการวิทยุ ($\bar{X}=3.27$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการศึกษาทางโทรทัศน์ ($\bar{X}=3.24$)

4) ด้านกิจกรรมนันทนาการ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกีฬา ($\bar{X}=3.37$) รองลงมา คือ การเล่นดนตรี ร้องเพลง ($\bar{X}=3.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทัศนศิลป์ เช่นวาดภาพ ปั้น แกะสลัก เป็นต้น กิจกรรมพัฒนาจิตใจ ($\bar{X}=3.20$)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับความถี่มากที่สุด รองลงมา และน้อยที่สุด สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ พบว่า อาคารควรเป็นเอกเทศแยกต่างหากจากห้องอื่น ๆ มากที่สุด (ความถี่ 221) รองลงมา คือ ควรมีขนาดความกว้างพอในการจัดการเรียนการสอน (ความถี่ 159) และน้อยที่สุด คือ ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นให้ครบถ้วน (ความถี่ 89) ด้านบริการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า ควรจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากขึ้นมากที่สุด (ความถี่ 255) รองลงมา คือ บุคลากรควรได้รับการอบรม พัฒนาตนเองด้านสื่อและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสม่ำเสมอ (ความถี่ 183) และน้อยที่สุด คือ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ (ความถี่ 75) ด้านการประสานงานเครือข่าย พบว่า การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนรู้มากที่สุด (ความถี่ 181) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ (ความถี่ 125) และน้อยที่สุด คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งในและนอกพื้นที่ (ความถี่ 46)

3.2 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (ความถี่ 195) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพชุมชน (ความถี่ 173) และน้อยที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมและประเพณี (ความถี่ 70)

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับคนพิการมากที่สุด (ความถี่ 201) รองลงมา คือ การจัดการศึกษาทางโทรทัศน์ (ความถี่ 176) และน้อยที่สุด คือ การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทการศึกษา (ความถี่ 88)

3.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ICT ในชุมชนมากที่สุด (ความถี่ 123) รองลงมา คือ ควรมีอินเทอร์เน็ตบริการทุกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ความถี่ 91) และน้อยที่สุด คือ สื่อควรมีแบบแปลกใหม่ (ความถี่ 55)

4. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ของผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ดังนี้

4.1 ผู้บริหาร

4.1.1 ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ควรมีการปรับภูมิทัศน์ภายนอกและภายใน

4.1.2 ด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรมีการจัดทำแผน แต่งตั้งคณะกรรมการ รายงานผลการนิเทศ และนำผลการนิเทศไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาและปรับปรุง

4.1.3 ด้านการประสานงานเครือข่าย ควรมีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน และควรจัดเวรปฏิบัติงานครูศูนย์การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

4.1.4 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ควรมีแผนการปฏิบัติงาน แผนการประชุม และการสรุปผลประชุมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับเครือข่าย

4.1.5 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา ควรมีการจัดทำปฏิทินและตารางการปฏิบัติงานของวิทยากร และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4.2 คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4.2.1 ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ควรมีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้บริการ และมีครูอยู่ดูแลประจำศูนย์ทุกวัน

4.2.2 ด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรมีการสำรวจชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

4.2.3 ด้านการประสานงานเครือข่าย ควรมีการสำรวจข้อมูล วางแผน และจัดหาอาสาสมัครชุมชนในการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมต่าง ๆ

4.2.4 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ควรมีแผนการปฏิบัติงาน แผนการประชุม และการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับเครือข่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

4.2.5 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา ควรมีการประสานงานร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษา ควรจัดหาวิทยากรให้ตรงเฉพาะด้าน

4.3 ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4.3.1 ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ควรมีการจัดมุมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มี มุมสื่อ สิ่งพิมพ์ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตไว้ให้บริการ และปรับปรุงอาคารสถานที่ และบริเวณต่าง ๆ ให้เป็นมุมแหล่งเรียนรู้

4.3.2 ด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรจัดงบประมาณ สนับสนุน เพิ่มบุคลากร ให้ชุมชนมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

4.3.3 ด้านการประสานงานเครือข่าย ควรมีครูประจำศูนย์การเรียนรู้ประจำทุกวัน เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนทุกครั้ง

4.3.4 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ควรมีแผนการปฏิบัติงาน แผนการประชุม และการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับเครือข่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

4.3.5 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา ควรมีการประสานงานร่วมมือกับชุมชน ในการจัดการศึกษา จัดหาวิทยากรให้ตรงเฉพาะด้าน จัดเทคโนโลยีมาช่วยจัดการศึกษา และร่วมมือกับเครือข่ายในการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ จังหวัดหนองคาย

1.1 จากผลการวิจัย ด้านปัญหาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ด้านบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และด้านการประสานงานเครือข่าย

1.1.1 ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ทั้งภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับกิจกรรมและเป็นแหล่งวิทยากร สื่อ สิ่งพิมพ์ วัสดุโพรเซสส์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ จัดอาคารสถานที่เหมาะสมในการให้บริการ และข้อที่มีปัญหาลำดับสูงสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการอาคาร สถานที่ ซึ่งสอดคล้องจากการข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพปัญหาที่พบคือ อาคารสถานที่ยังไม่เป็นเอกเทศ พื้นที่บริเวณอาคารสถานที่ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักศึกษาและประชาชน และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา ควรมีการจัดภูมิทัศน์ภายนอกและภายในให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมและการบริการนักศึกษาและประชาชน

1.1.2 ด้านบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยภาพรวมผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รายข้อที่มี

ปัญหาสูงสุด คือ การประเมินผลการดำเนินงาน รองลงมา คือ การประชุมวางแผนเพื่อการปฏิบัติงาน และข้อที่มีปัญหาต่ำสุด คือ การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงพัฒนา สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อย ด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สภาพปัญหาที่พบคือขาดการประเมินผลการปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งและขาดการประชุมวางแผนเพื่อนำผลการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนา สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหา คือจะต้องมีการประชุมวางแผนร่วมกันและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกัน

1.1.3 ด้านการประสานงานเครือข่าย พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รายข้อที่มีปัญหาสูงสุด คือ การประสานงานกับหน่วยงานราชการในชุมชน เช่น อบต. สถานีอนามัย เป็นต้น รองลงมา คือ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอและการสำรวจข้อมูลและการวางแผน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิพันธ์ ดำเนินผล (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาของการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในชุมชน โดยประสานงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ดำเนินงานในขอบข่ายงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น จัดประชุมเพื่อแนะนำและขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เพื่อให้การสนับสนุน ส่งเสริมการแก้ปัญหาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ช่วยจัดหาวิทยากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยฝึกอบรมกลุ่มสนใจ ตลอดจนรักษาความสัมพันธ์ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ และประสานความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ จึงทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้พบปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับการประสานงานเครือข่ายอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อย ด้านการประสานเครือข่าย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีการประสานในส่วนของศูนย์การเรียนรู้ทั้งในและนอกพื้นที่ ส่วนการประสานงานชุมชนและหน่วยงานราชการในพื้นที่ ยังไม่ได้ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เนื่องจากครู ไม่ได้อยู่ประจำที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาให้ครูอยู่ประจำที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและมีการสำรวจประชุมวางแผนร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

1.1.4 ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รายข้อที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจชุมชน และข้อที่มีปัญหาต่ำสุด คือ ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ อภิษันธ์ (2551 : 50-52) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่าแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสามารถสรุประดับความเหมาะสมในแต่ละชั้นได้ดังนี้ ชั้นการให้

ข้อมูลข่าวสาร พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากแนวทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ วิธีการแจ้งข่าวสารโดยการแจ้งทางเสียงตามสายในหมู่บ้าน ขั้นการรับฟังความคิดเห็น พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากแนวทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การเปิดตู้รับฟังความคิดเห็นทำให้มีส่วนร่วมในการให้ข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ขั้นเกี่ยวข้อง โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แนวทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ศูนย์การเรียนชุมชน ขั้นความร่วมมือ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แนวทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ครูศูนย์การเรียนชุมชนควรมีส่วนร่วมคัดเลือกกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน ขั้นเสริมอำนาจประชาชน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนที่มุ่งสนองความต้องการของท้องถิ่นตามคำแนะนำของกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน โดยจัดทำเป็นแผนส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนไว้ทุกภาคเรียน สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อย สภาพปัญหาด้านการทำงานร่วมกับชุมชน คือ ครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนไม่ได้ร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกกิจกรรม จะเลือกทำกิจกรรมบางกิจกรรมเท่านั้นเช่นด้านวัฒนธรรม ประเพณี ส่วนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมครูถือว่าเป็นกิจกรรมที่ชุมชนต้องทำอยู่แล้ว จึงไม่ได้ไปเกี่ยวข้อง แนวทางการพัฒนา ครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนอยู่ประจำในศูนย์การเรียนชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนทุกครั้งและทุกกิจกรรม

1.1.5 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รายชื่อที่มีปัญหาสูงสุด คือ การจัดการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา คือ การจัดการศึกษาหลักสูตรสำหรับคนพิการ และชื่อที่มีปัญหาลดที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการศึกษาประเภทการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณิภา ทันเที่ยง (2550 : 58-61) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ : กรณีศึกษาศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงบ้านห้วยวอก จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาของนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ คือ 1) ดินเสื่อมสภาพ 2) ขาดน้ำเพื่อการเกษตร 3) ขาดเงินทุน 4) การขายผลผลิต และ 5) การคมนาคม ตามลำดับ ส่วนความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ คือ ต้องการให้มีส่วนรวมกลุ่มให้เป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ โดยต้องการให้ภาครัฐและองค์กรเอกชนสนับสนุนงบประมาณ และให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้นักศึกษาผู้ใหญ่ต้องการให้มีการอบรมหลักสูตรระยะสั้น 3-5 ชั่วโมง และการฝึกทักษะอาชีพ 30-50 ชั่วโมง ช่วงระหว่างเดือนธันวาคม ถึง เดือนเมษายน แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ดำเนินการในขั้นตอน คือ 1) สำรวจความต้องการในการเรียน 2) จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเชิงบูรณาการ

3) ดำเนินการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติจริง 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ยึดหลักการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและ 6) ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มมีปัญหาเนื่องจากบุคลากรน้อยและไม่ตรงสาขาวิชาเฉพาะด้าน และกลุ่มเป้าหมายมีหลากหลาย แนวทางการพัฒนา จะต้องมีการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการศึกษา จัดหาวิทยากรให้ความตรงสาขาวิชาเฉพาะด้านและหาเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดกิจกรรมและหาเครือข่ายในการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษา

1.2 ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งและประสบการณ์ ที่มีต่อปัญหาการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ทั้งโดยรวมและรายด้าน ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม พบสภาพปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย บริบทเดียวกันจึงมีความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยที่พบว่า ผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย เห็นว่าปัญหาและแนวทางการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ , ด้านบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน , ด้านการประสานงานเครือข่าย , ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน , ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา เหมือนกัน

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ พบว่า อาคารควรเป็นเอกเทศแยกต่างหากจากห้องอื่น ๆ มากที่สุด รองลงมา คือ ควรมีความกว้างพอในการจัดการเรียนการสอน และน้อยที่สุด คือ ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นให้ครบถ้วน 2) ด้านบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า ควรจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากขึ้น มากที่สุด รองลงมา คือ บุคลากรควรได้รับการอบรม พัฒนาตนเอง ด้านสื่อและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสม่ำเสมอ และน้อยที่สุด คือ ควรให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ 3) ด้านการประสานงานเครือข่าย พบว่า การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนรู้ มากที่สุด รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ และน้อยที่สุด คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งในและนอกพื้นที่ 4) ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพชุมชน และน้อยที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมและ

ประเพณี 5) ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับคนพิการ มากที่สุด รองลงมา คือ การจัดการศึกษาทางโทรทัศน์ และน้อยที่สุด คือ การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอาคารสถานที่ให้เป็นแหล่งวิทยากร คือ สิ่งพิมพ์ วิดีโอ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตที่ทันสมัย ครบถ้วน เพียงพอ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ บริการแก่ประชาชน

1.2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านการจัดกิจกรรมการศึกษาหลักสูตรพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส จัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เพียงพอ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มบุคคลอื่น ๆ เช่น นักศึกษา ตัวแทนชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย สามารถนำไปแก้ปัญหาได้ตรงกับความต้องการของชุมชนต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พัฒนาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่เน้นการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามความต้องการและสภาพปัญหาของชุมชน